

Rehabilitering af veteraner

Ergoterapeutforeningen har fokus på danske hjemvendte soldaters forhold og deres mulighed for at vende tilbage til hverdagslivet.

Det anslås, at hver sjette af de udsendte soldater på et eller andet tidspunkt vil udvikle PTSD efter hjemkomsten. Konsekvenserne af PTSD kan efterfølgende komme til udtryk i en usammenhængende hverdag og medføre problemer på mange niveauer i forhold til hjem, arbejde og fritid.

DSI NETTET har aftalt et samarbejde med Etf om en casebeskrivelse på baggrund af DSI NETTETS erfaringer på området. Se side 6-12

Kilde: Ergoterapeutforeningen 2010

KONSEKVENSN AF PTSD

Formålet med casebeskrivelsen side 6-8 er at give et indblik i, hvordan Anders på 39 år har oplevet sit liv under og efter udstationering som dansk soldat i Kosova i 1993-95. Casen giver et overordnet indblik i konsekvensen af en sent diagnosticeret PTSD, der har medført, at Anders i dag har behov for socialpsykiatrisk støtte. Samt indblik i, hvordan han indgår i de daglige rehabiliterende processer, som ergoterapeuterne tilbyder i Anders' botilbud.

Data er samlet ind på baggrund af et indledende uformelt interview med Anders og hans kontaktpersoner, der begge er ergoterapeuter. Samt et efterfølgende semi-struktureret interview med alle tre.

Anders har svært ved at huske og genkalde flere perioder af sit liv. Det medfører flere uklarheder i perioder af hans fortælling.

Casen er delt op i Anders' fortælling. Samt interview med ergoterapeut Helle Obbekær om den ergoterapeutiske indsats i forhold til PTSD.

Casen er anonymiseret af DSI NETTET I og bringes med tilladelse af Anders.

For flere oplysninger: Lars Sveistrup Hansen, ergoterapeut, leder af DSI NETTET I, Ish@dsinettet.dk
www.dsinettet.dk
Se også etf.dk

Med stress og traumer i bagagen

Modelfoto Sif Meincke

Anders er vokset op under svære familiære vilkår, hvor faderens alkoholmisbrug og svigt har været en markant del af opvæksten. Anders bliver tiltrukket af Forsvaret, da han er omkring 18 år. Han står i et vadedest i sit liv. Det er ikke lykket at fuldføre en uddannelse, og det bebrejder familien ham. Forsvaret er en mulighed for en frisk start og at stå på egne ben.

Anders bliver rekrut på Bornholm. Han finder ud af, at han befinder sig særdeles godt i de militære rammer med struktur og tydelige regelsæt. Han finder det militære arbejde spændende, udfordrende og får for første gang i sit liv en følelse af at kunne og præstere noget.

Anders kommer på sergentskole og får rekrutter under sig. På det tidspunkt raser Balkankrigen, og Anders bliver via et foredrag om de danske fredsbevarende missioner på Balkan motiveret til at indgå en treårig kontraktansættelse, der betyder, at han skal af sted på mindst to missioner.

FØRSTE MISSION

Anders bliver på sin første mission sendt af sted med en 10-mandsgruppe under sig. Det danske mandat er under FN's fredsbevarende styrke, som Danmark er en aktiv del af.

Det står hurtigt klart for Anders og gruppen, at den fredsbevarende indsats består i at overvåge kontrolposter mellem kroaterne og serberne. Her er især kroaterne særdeles aktive og forsøger at overrende kontrolposterne.

Det bliver til tre måneder, hvor gruppen hele tiden er i gult og rødt beredskab. Ifølge Anders svarer det til at være i en konstant tilstand af at skulle være klar og parat, både følelsesmæssigt og opgavemæssigt.

Der lurer i de tre måneder en konstant fare med livstruende situationer med snigskytter og aktiv beskydning imellem kroaterne og serberne. De unge uerfarne soldater klarer sig gennem de tre måneder med en stor dosis sarkasme og sort humor.

Anders oplever for eksempel, at en af hans soldater bliver handlingslammet på en af turene ud fra kontrolposterne. Det bliver efterfølgende håndteret gennem sarkastiske kommentarer og jokes i gruppen. Ingen vil være den svage i denne mandegruppe, hvilket ville vise sig, hvis man indrømmer, at man var bange og nervøs.

Anders oplever selv tiden som travl uden tid til refleksion. Han bruger mere tid på at tænke på gruppen end sig selv. Når der er ture væk fra kontrolposten, er han ofte spændt og adrenalinfyldt. Han oplever flere gange, at han først mærker sin nervøsitet midt under turene og opgaverne.

Missionen bliver afbrudt før tid, fordi indsatsen er for farligt i forhold til det fredsbevarende mandat.

ANDEN MISSION

Det er for Anders' vedkommende en utilfredsstillende følelse ikke at have gennemført en hel mission. Han vil af sted igen.

Denne gang går turen igen til Balkan men under NATO's fredsbevarende mandat i krigens sidste fase, hvor fred er på dagsordenen på begge sider. Samtidigt betyder et NATO mandat, at man må skyde igen, og det gør en stor forskel i respekten fra serberne og kroaterne i forhold til FN mandatet.

Anders har samme ansvar og næsten samme gruppe som under første mission. Oplevelsen bliver dog en markant anden. Denne gang fuldfører han missionen på i alt seks måneder.

Efter missionen siger Anders sin kontrakt op før tid.

TIDEN EFTER FORSVARET

Da Anders lander i hverdagen, har han brug for at fortælle om sine oplevelser i Kosova. Interessen er dog kortvarig fra hans netværk. Samtidig minder hverdagen ham om tiden før Forsvaret, da han måtte flytte hjem til sine forældre og stod uden arbejde.

Anders oplever nu at komme fra et farligt arbejde som soldat, hvor små fejl kan have store konsekvenser, til at han skal forlige sig med hverdagens små problemer og skænderier. Det fører til irritation og får karakter af at være ubetydelige for ham. Anders bruger det meste af sin tid med at slå kedsomheden ihjel ved at tage på Bakken.

Anders begynder at opleve natlige mareridt. En lille pige med et ansigt, der er delvist sprængt i stykker, kommer til ham i drømmen. I vågen tilstand oplever han glimtvis at blive trukket tilbage til konkrete situationer fra første mission, hvor han skal undgå en kugle.

Opholdet hos forældrene bliver kort. Anders har svært ved

håndtere sin nye hverdag, hvor krigen er med i bagagen og vælger at flytte for sig selv i et lejet værelse.

Det bliver starten på et halvt år i isolation. Et halvt år han husker meget lidt fra, udover at alt i hverdagen roder. Og at han får bistandshjælp til at klare dagen og vejen for.

Anders fortæller, at et besøg og støtte fra hans søster på et tidspunkt sætter gang i en positiv proces. Men han kan ikke huske, hvordan det foregik.

Efter det halve år kommer Anders i lære som maler. Han møder en kvinde og de flytter sammen.

For Anders er hverdagen stadigvæk svært udfordrende. Han mærker mange usikkerheder i forhold til de mange store og små opgaver i dagligdagen. Anders taber hurtigt overblikket. Forholdet går i stykker.

Anders flytter for sig selv i en lejlighed og gør sin uddannelse som maler færdig. I den periode begynder han at tage kokain. Weekendforbruget bliver til misbrug, og ofte klarer han det daglige arbejde i påvirket tilstand. Kokainen giver ham psykisk overskud, selvtillid og en oplevelse af, at hverdagen går nemmere.

MØDET MED DET PSYKIATRISKE SYSTEM

Kokainmisbruget får Anders ind i kriminelle miljøer og i 2007 oplever han at blive truet og overfaldet med et oversavet jagtgevær. Den episode er så voldsom, at det udløser angst og kaos for ham. Han bliver indlagt på lukket afdeling og er indlagt næsten et år.

Efter udskrivelsen følger en kaotisk tilværelse med herberg som boform, malerarbejde og mere kokainmisbrug, og Anders forsøger selvmord.

Selvmordsforsøget giver fornyet kontakt til det psykiatriske system, og Anders bliver efter en psykologisk test diagnosticeret med PTSD. Diagnosen betyder, at han kommer i et kognitivt adfærdsterapiforløb og bliver afvænnnet fra kokainmisbruget.

Anders bliver i terapiforløbet tydeligere på sin adfærd og kan se, at han har gået med PTSD symptomer i flere år. Helt tilbage fra han sagde sin kontrakt i Forsvaret op.

MØDET MED SOCIALPSYKIATRIEN

Efter de terapeutiske forløb bliver Anders igen udskrevet. Han finder en lejlighed i en nordsjællandsk kommune. Han har nu et lille netværk og få penge til rådighed i hverdagen.

Det lykkes ham ved egen hjælp at finde et værested for

psykisk sårbare, men støtten viser sig ikke at være nok. Anders forsøger igen selvmord. Herefter får han anvist et § 108 tilbud (længerevarende botilbud med døgndækning) og efterfølgende hans nuværende § 107 (imidlertidigt botilbud med støtte uden døgndækning).

Anders er ikke det rigtige navn på personen i denne artikel. Navnet er redaktionen bekendt.

PTSD

Definition Posttraumatisk belastningsreaktion: Post-Traumatic Stress Disorder, PTSD.

Post-traumatisk stress syndrom (PTSD) er en psykisk tilstand, som opstår på baggrund af én eller flere traumatiske hændelser, og som har store konsekvenser for dem, der rammes. PTSD griber omfattende ind i den enkeltes evne til at udføre de mest basale opgaver i hverdagen og forårsager reaktioner i både sind og krop – meget ofte reaktioner som om man stadig befandt sig i centrum af det traumatiske. Den traumatiske hændelse fortsætter således på flere måder med at bryde ind i tilværelsen hos det enkelte menneske. De daglige genoplevelser og det daglige tankemylder er ukontrollerbare "indbrud" i den enkeltes psyke, der efterfølges af ligeså ukontrollerbare følelser. Det er traumaforbundne måder at tolke sig selv og verden på. Sådanne følelser kan være særdeles invaliderende og efterlader ofte den ramte med opfattelsen af ikke længere at kunne kende sig selv. Man taber identiteten – følelsen af at være den samme, hvorved kontinuitet og troen på egen sociale rolle forsvinder.

PTSD kendetegnes både ved biologiske ændringer og af psykiske symptomer og kompliceres ofte af depression, angst, misbrug, hukommelsesproblemer og andre fysiske og psykiske lidelser. I forbindelse med den traumatiske oplevelse opstår der ofte delvist hukommelsessvigt og vedvarende symptomer på overfølsomhed og anspændthed, såsom søvnproblemer, irritation eller vredesudbrud. De fleste har vanskeligt ved at koncentrere sig og er anspændte. Vanskelighederne kan komme direkte efter traumatet eller først optræde måneder senere.

PTSD foreningen Danmark